Kohdun sivuelimiin (adnexit) kohdistuvat leikkaukset

Kohdun sivuelimiä ovat munasarjat ja munanjohtimet (munatorvet).

Munasarjojen ja munanjohtimien toimenpiteisiin voi olla monia syitä, esimerkiksi kasvaimet, kiertymät tai kystat. Munanjohtimet voidaan poistaa myös sterilisaatiotarkoituksessa tai munasarjasyöpäriskin vähentämiseksi muun leikkauksen yhteydessä.

Hedelmällisessä iässä olevilta naisilta ei yleensä poisteta molempia munasarjoja, jotta hormonitoiminta säilyisi. Yhden munasarjan poistamisella ei yleensä ole terveydellistä merkitystä, mutta molempien munasarjojen poisto aiheuttaa ns. kirurgisen menopaussin eli vaihdevuodet. Jos nuorella tai raskautta vielä toivovalla naisella on munasarjakysta, poistetaan kuitenkin tavallisesti vain kysta eikä koko munasarjaa, jos se on mahdollista.

Sivuelimiin kohdistuvat leikkaukset tehdään nykyään lähes aina tähystysleikkauksena (laparoskopia) pienistä vatsanpeitteiden haavoista, mikä mahdollistaa nopean toipumisen. Anestesiamuotona on yleisanestesia eli potilas nukutetaan leikkauksen ajaksi.

Leikkausriskit

Kuten kaikkiin kirurgisiin toimenpiteisiin, myös munasarjojen ja munanjohtimien leikkauksiin liittyy riskejä. Vaikka suurin osa potilaista käy toimenpiteen läpi ilman ongelmia, on tärkeää olla tietoinen mahdollisista komplikaatioista.

Tavanomaisimmat kirurgiset riskit ovat sivuelinten tähystysleikkauksissa harvinaisia (vakavia komplikaatioita alle 1–3 %). Näitä ovat:

- Verenvuoto ja tulehdukset: Leikkaushaavojen, virtsateiden tai vatsaontelon tulehdukset ovat mahdollisia. Leikkauksen jälkeen voi myös tulla verenvuotoa emättimestä tai sitä voi vuotaa vatsaonteloon.
- Lähielinvauriot: Virtsajohtimet, virtsarakko, suoli tai suuret verisuonet voivat vaurioitua toimenpiteen aikana. Tämä on onneksi erittäin harvinaista (alle 1 %:lla potilaista).
- Nukutukseen liittyvät riskit: Lievät reaktiot tai anestesia-aineiden haittavaikutukset ovat mahdollisia mutta melko harvinaisia.
- Toimenpiteen muuttuminen kesken leikkauksen avoleikkaukseksi on erittäin harvinaista

Sairaalahoito ja toipuminen

Kohdun sivuelimiin kohdistuva leikkaus on tavallisesti päiväkirurginen (PÄIKI) eli pääset kotiutumaan jo leikkauspäivänä. Vain pieni osa potilaista joutuu jäämään sairaalaan yöksi.

Kivunhoito

Toimenpiteen jälkeen on aina jonkin verran kipua. Se on voimakkainta ensimmäisen vuorokauden aikana. Vatsalla voi esiintyä haavakipua, leikkausalueen kipua ja kaasun aiheuttamaa venytyskipua (hartiakipua).

Voit käyttää sinulle määrättyjä kipulääkkeitä annettujen ohjeiden mukaisesti. Lääkitys toimii parhaiten, kun se otetaan ajoissa ennen kuin kipu on yltynyt voimakkaaksi.

Haavanhoito ja hygienia

Ihohaavat on suljettu sulavin ompelein, joten ompeleiden poistoa ei tarvita. Puhtaus edistää paranemista ja haava tulee pitää puhtaana ja kuivana 1–2 vrk leikkauksesta. Tämän jälkeen voit poistaa haavan päällä olevan sidoksen. Sidoksen poistamisen jälkeen voit käydä suihkussa ja haava-alue saa kastua. Kuivaa haava-alue kevyesti puhtaalla pyyhkeellä. Vältä haava-alueen hankausta, venytystä ja painetta.

Jos ihohaavan päälle on laitettu sidoksen sijaan kudosliimaa, voit mennä suihkuun heti. Kudosliima suojaa haavaa ja rispaantuu itsestään irti 5-10 vrk sisällä.

Haavan erittäessä voit käyttää haavalla haavasidosta. Haavasidoksen ollessa likainen tai verinen, se kannattaa vaihtaa puhtain käsin. Haavasidoksia voit ostaa apteekista.

Saunaan voit mennä noin viikon kuluttua leikkauksesta.

Kahden viikon kuluttua leikkauksesta voit katkaista mahdolliset solmut haavalta puhtailla saksilla jos ompeleet eivät ole itsestään kokonaan irronneet.

Liikunta ja lepo

Varhainen liikkeelle lähtö leikkauksen jälkeen edistää toipumista. Hyvä yleiskunto, kevyt liikunta raittiissa ulkoilmassa ja riittävä lepo sopivassa suhteessa edistävät leikkauksesta toipumista. Liikkua saa voinnin mukaan. Kevyitä kotiaskareita voi myös tehdä. Liikkuminen ehkäisee mahdollisten laskimotukoksien syntymistä ja ummetuksen kehittymistä.

Sairasloman aikana tulee välttää kovaa ponnistelua ja raskaita töitä.

Ruokavalio

Monipuolinen ruoka yhdessä liikunnan kanssa edistää vatsantoimintaa. Ummetuksen ehkäisemiseksi kannattaa huolehtia riittävästä kuidun ja nesteen saannista syömällä monipuolisesti kasviksia ja juomalla riittävästi vettä, n. 1,5–2 l päivässä. Suolen toimintaa voi tehostaa suun kautta otettavilla kuituvalmisteilla tai muilla vatsantoimintaa edistävillä tuotteilla. Näitä saa apteekista ilman reseptiä. Apteekin henkilökunta osaa auttaa tarvittaessa sopivan vatsanpehmikkeen valitsemisessa.

Leikkausnäytteiden tulokset

Otettujen näytteiden tulokset voit nähdä Oma Kanta -palvelusta kahden kuukauden sisällä toimenpiteestä.

Sairauspoissaolo

Sairauspoissaolon kesto riippuu tehdystä toimenpiteestä. Leikkaava lääkäri kirjoittaa yleensä sairauslomatodistuksen 5-7 vrk:n ajaksi.

Ota yhteyttä Naistentautiyksikköön, jos sinulla on seuraavia oireita:

- haavavuotoa ja/tai lämpöä yli 38 astetta
- runsasta veristä vuotoa tai särkylääkkeisiin reagoimatonta vatsa- tai haavakipua
- toipumisesi ei edisty odotetulla tavalla

Ota yhteyttä tarvittaessa:

- Ensisijaisesti arkipäivisin Naistentauti- ja äitiysyksikköön klo 8.00–14.00
  Puh 014 269 1023
- Päivystysaikaan Naistentautien ja synnytysten päivystykseen (24/7),
  Puh 014 269 1204

Hyvää toipumista!